

סעיף ו': ביטול כחצי זית

הגמרא בחולין דף צח. אומרת: "ההוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא, סבר מר בר רב אשי לשעוריה בתלתין פלגי דזיתא, אמר ליה אבוה: לאו אמינא לך לא תזלזל בשיעורין דרבנן? ועוד, האמר ר' יוחנן: חצי שיעור אסור מן התורה."
ומפרש רש"י שם: בתלתין פלגי דזית – מקום ללא היה כשיעור היה מזלזל צטוולו ולא צעי סקיס. לא תזלזל בשיעורי דרבנן – כלומר אפילו צמידי ללא מיתסר מדאורייתא לא תזלזל בשיעוריה ועוד הא מדאורייתא אסור לחצי שיעור אסור מן התורה וחצי שיעור מנין ת"ל כל חלב צפרק צתרא דיומא (דף עד).

כלומר מר בר רב אשי חשב לשער בפחות מששים כנגד חצי זית כיוון שאין באיסור שיעור ורב אשי דחה זאת משום שגם כנגד שיעור דרבנן יש לשער בס' ועוד שחצי שיעור הוא מן התורה.
לפיכך נפסק בטור: "כחצי זית של איסור נתערב להיתר צריך ס' חצאי זית היתר לבטלו".
הב"י הביא על כך את דברי הגמרא ורש"י הנ"ל.

ופסק הש"ע בס"ו: "כחצי זית של איסור שנתערב בהיתר, צריך ששים חצאי זית היתר לבטלו".
הש"ך יורה דעה סימן צח ס"ק כג ביאר הטעם: "כחצי זית כו' - דקי"ל חצי שיעור נמי אסור מן התורה אלא שאין לוקין עליו".

והט"ז שם בס"ק ט' מביא הטעם שאין לזלזל באיסורי דרבנן.
קצת צ"ע על שניהם מדוע כ"א לא הזכיר טעמו של השני הלא בגמרא הוזכרו שניהם ויש נפק"מ במקרה שאחד קיים בלי השני.

סעיף ז' – ביטול ביצה בס"א.

הגמרא בחולין צז: -צח. אומרת: "ביצה בששים ואין ביצה מן המנין: אמר ליה רב אידי בר אבין לאבבי למימרא דיהבה טעמא והא אמרי אינשי כי מיא דביעי בעלמא א"ל הכא במאי עסקינן בביצת אפרוח אבל טמאה לא איתכיביה ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאות אם יש בהן בנותן טעם כולן אסורות הכא נמי בביצת אפרוח ואמאי קרי לה טמאה כיון דאית בה אפרוח קרי לה טמאה והא מדקתני סיפא ביצים ששלקן ונמצא אפרוח באחת מהן אם יש בהן בנותן טעם כולן אסורות מכלל דרישא דלית בה אפרוח עסקינן פירושי קא מפרש ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאות אם יש בהן בנותן טעם כולן אסורות כיצד כגון ששלקן ונמצא אפרוח באחת מהן ה"נ מסתברא דאי ס"ד רישא דלית בה אפרוח השתא דלית בה אפרוח אסורה דאית בה אפרוח מיבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא שלא תאמר רישא דאית בה אפרוח אבל לית בה אפרוח שריא תנא סיפא דאית בה אפרוח מכלל דרישא דלית בה אפרוח ואפילו הכי אסירא... אמר רב שמן בר אבא אמר רב אידי בר אידי בר גרשם אמר לוי בר פרטא אמר רבי נחום אמר רבי בריימ' משום זקן אחד ורבי יעקב שמיה דבי נשיאה אמרו ביצה בס' אסורה בס' ואחת מותרת אמר רבי זירא לרב שמן בר אבא ראה שאתה מטיל בה גבול היתר שהרי שני גדולי הדור לא פירשו את הדבר רבי יעקב בר אידי ורבי שמואל בר נחמני תרוייהו משמיה דרבי יהושע בן לוי אמרי ביצה בס' אסורה בס' ואחת מותרת ואיבעיא להו בס' ואחת בהדי דידה או דילמא לבר מינה ולא פשיט ומר פשיט לה מפשט אתמר אמר רבי חלבו אמר רב הונא ביצה בס' והיא אסורה בס' ואחת והיא מותרת".

את טעם החילוק בין ביצה לשאר איסורים מפרש הרמב"ן בחדושו על מסכת חולין דף צז/ב:
"עוד יש לי לפרש לדברי רבינו ז"ל דלפי שיש בביצים גדולים וקטנים והבא לבטל ביצה ממש אינו משגיח עליה לראות אם זו וכולן שוות ממש לפיכך הוסיפו אחת בשיעורה ולא הצריכוהו לשער כל אחת ואחת, וזה נכון הוא".

טעם זה מזכיר גם הרשב"א בתורת הבית (בית ד' שער א'): "והרמב"ן ז"ל כתב משום שיש בביצים גדולים וקטנים והבא לבטל ביצה אינו משגיח עליה לראות אם זו וכולן שוות ממש לפיכך הוסיפו אחת בשיעורה. ולא הצריכו כל אחת ואחת וזה יותר נכון בטעם". גם הר"ן הזכיר.
הטור פוסק: "ביצה שיש בה אפרוח או טיפת דם שנתבשלה עם אחרות צריך ס' ואחד לבטלו לפי שיש ביצות גדולות וקטנות לפיכך הוסיפו ביצה אחת להשוות מדתו ולפיכך אם נתערבה בתבשיל בטלה בס' כמו שאר איסורין ואם נתערבה ביבש זה יתבאר לקמן בע"ה".

כך פסק גם בשולחן ערוך בסעיף ז "ביצה שיש בה אפרוח או טפת דם שנתבשלה עם אחרות, צריך ששים ואחת כד לבטל פליטתה".

סעיף ח' – ביטול כחל בחמשים ותשעה.

הגמרא בחולין צז: אומרת: "אמר רב נחמן גיד בששים ואין גיד מן המנין כחל בששים וכחל מן המנין ביצה בששים ואין ביצה מן המנין אמר רבי יצחק בריה דרב משרשיא וכחל עצמו אסור ואי נפל לקדרה אחרת אסור אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא איבעיא לן כי משערינן בדידיה משערינן או במאי דנפק מיניה משערינן פשיטא דבדידיה משערינן דאי במה דנפק מיניה מנא ידעינן אלא מעתה נפל לקדרה אחרת לא יאסר כיון דאמר רב יצחק בריה דרב משרשיא וכחל עצמו אסור שויה רבנן כחתיכה דנבלה".

בסיבת הענין ש"כחל מן המנין" נחלקו ראשונים:
הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה יח כותב: "אבל כחל שנתבשל עם הבשר בששים וכחל מן המנין, הואיל והכחל מדבריהם כמו שביארנו הקלו בשיעורו".
הראב"ד השיג על כך וכתב: "א"א ויש נותן טעם טוב מזה מפני שהוא היתר כשהוא בעצמו".

רוב הראשונים נקטו כטעמו של הראב"ד כגון התוספות במסכת חולין דף צז עמוד ב בד"ה כחל מן המנין: "וא"ת כיון דכחל עצמו אסור כדאמרין בסמוך א"כ נימא חתיכה עצמה נעשה נבלה וליבעי ששים לבד מכחל וי"ל דהאי דאסור לאו משום שיהא טעם חלב בכחל יותר מבשאר בשר אלא לפי שיש בו גומות והחלב כנוס לתוכו ויש באותו חלב טעם בשר ואי אפשר להפרישו מן הכחל מאחר שנתבשל דתו לא מהניא ליה קריעה וא"ת ומה טעם הכחל עצמו אסור והלא כל החלב הכנוס לתוכו בגומות נפלט לחוץ ונתפשט ונפלט בשוה לכל החתיכות כדאמר דמשערינן בכוליה ופריך נמי אלא מעתה נפל לקדרה אחרת לא יאסור משמע דפשיטא ליה שיוצא כולו כמו שאפשר בסמוך וי"ל לפי שמתחלת בשולו קודם שיצא החלב לגמרי נאסר החלב שבכחל מפני טעם הבשר שבו ואז לא היה יכול לצאת בקריעה הילכך אף לאחר שנגמר בישולו שכבר יצא כולו תו לא לישתרי דאפשר לסוחטו אסור ואפילו למ"ד אפשר לסוחטו מותר הכא גזרינן שמא יאכלנו קודם שיצא כולו ואע"ג דגבי בישראל דאסמיק (לעיל דף צג:) שרינן כי שפדיה בשפודא לבתר שנצלה לגמרי ולא גזרינן דלמא אתי למיכל קודם גמר צלייתו שאני התם שדרך הדם לצאת על ידי מליחה וצלייה ולכך צולוהו כדי להוציא דמו גם לבסוף פירש כל הדם לגמרי ונופל לחוץ אבל הכא כשיצא נמי כל החלב מ"מ נשאר הוא בקדרה אלא שמתבטל ואי שריא לבסוף אתי למיכליניה קודם".

הדברים מתפרשים יותר בדברי הרא"ש שם סימן כז: "אמר רב נחמן גיד בששים ואין גיד מן המנין רב נחמן אמתניתין קאי דסבר יש בגידים בנותן טעם אי נמי משום שומנו. כחל בששים וכחל מן המנין. היכא דלא קריעה ובשליה בהדי בשרא. ואע"פ שהכחל עצמו אסור לא אמרי' חתיכה נעשית נבילה ואסורה כל החתיכה ויצטרך ששים לבר מכחל. לפי שאיסורו של כחל אין משום שיש בו טעם חלב יותר מבשאר בשר. אלא לפי שיש בו גומות שהחלב כנוס בתוכן ויש באותו חלב טעם בשר ואי אפשר להפרישו מן הבשר דלא מהני קריעה לאחר בישול. ואע"ג דבגמר בשולו יוצא כל החלב מדפריך נפל לקדירה אחרת אל יאסר מכל מקום קודם גמר בשולו נאסר בשביל חלב שבגומות ותו לא משתרי. דחיישינן שמא יאכלנו קודם גמר בשולו. ולפי שאין הכחל נאסר מחמת עצמו אלא מחמת חלב הכנוס בגומות לכך הוי כמו שאר הבשר לבטלו".

כך כותב גם הרשב"א בתורת הבית (הבית הרביעי השער הראשון): "וטעמא דהא (דף קז) מילתא מסתברא משום דהוא עצמו בשר הוא ומצטרף עם הבשר לבטל החלב שבו. והרמב"ם ז"ל שכתב שהטעם לפי שאיסור חלב הכחל דרבנן ועשו בו היכר והיקלו בו. לא נראה לו דבריו".

הר"ן שם בפ"י לרי"ף דף לה. מדפי הרי"ף בד"ה כחל מביא את שני הטעמים: "כחל בששים וכחל מן המנין – משום דכחל גופו בשר והיתר גמור הוא ואין איסורו אלא מפני החלב שבתוכו וכיוון שיצא חלבו ונתערב בדין הוא שיהא כחל עצמו מן המנין... והר"מ במז"ל כתב בהלכות מאכלות אסורות שלפי שהכחל מדבריהם הקילו בו שיהא הוא עצמו מן המנין".

הנפקא מינה בין הרמב"ם לשאר הראשונים היא האם אפשר ללמוד מכחל לשאר איסורי דרבנן. לרמב"ם שהקולא בכחל היא משום שזה איסור דרבנן גם בשאר איסורי דרבנן יש להקל. לראשונים האחרים זו קולא פרטית בכחל ובשאר איסורי דרבנן נצריך ששים.

לפיכך כתב ה"טור: "הכחל מתבטל בנ"ט ולמעלה כתבתיו בהלכות כחל וכל שאר איסורין בין של תורה בין של דבריהם צריכות ס' לבטלם חוץ מחמץ בפסח כאשר בארתיו בספר א"ח ויין נסך כאשר יתבאר בע"ה וחוץ מטבל וערלה ותרומה שאין לנו עתה עסק בהן". שכן הטור פוסק דלא כהרמב"ם.

כך פסק גם בשו"ע: "כחל מתבטל בתשעה וחמשים. הגה: כל האיסורים הנוהגין בזמן הזה כולם מתבטלים בששים, מלבד חמץ בפסח ויין נסך, כאשר נתבאר בהלכותיהם (טור)".

את הנפקא מינה שהבאנו בין הרמב"ם לבין שאר הראשונים שכמוהם פסק השו"ע הביאו הגר"א בביאורו והש"ך בס"ק כו שכתב: "כל האיסורים כו' - פי' בין של תורה בין של דבריהם כ"כ הטור והרשב"א דלא כהרמב"ם שסובר דאיסורים של דבריהם מתבטלים בחמשים ותשעה כמו כחל וכתב הב"י שנראה דעת כל הפוסקים כהרשב"א וכן פשוט בכמה דוכתי".

מילתא דעביד לטעמא.

הרמ"א בהמשך הסעיף כותב: "הגה כל האיסורים הנוהגין בזמן הזה כולם מתבטלים בששים מלבד חמץ בפסח ויין נסך כאשר נתבאר בהלכותיהם (טור) ובלבד שהאיסור אינו נותן טעם בקדירה אבל אם נותן טעם באותה קדירה והוא אסור מצד עצמו אפילו באלף לא בטיל כל זמן שמרגישין טעמו ולכן מלח ותבלין מדברים דעבידי לטעמא אם אסורים מחמת עצמן אינן בטילים בששים (בארוך כלל כ"ה עיין ס"ק כ"ז וע"ל סוף סימן ק"ה)".

אם יש מעט מלח ותבלין בתוך יורה גדולה באופן שברור שהטעם לא יורגש מתיר הש"ך בס"ק כ"ח.

החומרה במילתא דעביד לטעמא הוא גם אם איסורו הוא רק מדרבנן (ש"ך ס"ק ל"א) אבל בכל מקרה רק אם איסורו מחמת עצמו כגון תבלין של ערלה ולא אם הוא רק בלוע מאיסור כגון מלח שבלוע מדם שבכה"ג שיעורו רק בששים (ש"ך ס"ק ל"ב ומשמע להדיא מל' הרמ"א). הטעם לכך הוא שדבר הבלוע אינו יכול לאסור יותר ממנה שהאיסור הבלוע עצמו היה אוסר וכיוון שהדם היה אוסר רק בששים - גם המלח שבלע אותו לא יאסור ביותר מששים. (ראיתי בס' שערי איסור והיתר).

אם האיסור הוא מדאורייתא או מדרבנן.

בסיכום לסעיף א' הזכרנו כי הראשונים מדגישים שאם יש ששים, אלא, שהקפילא טועם ואומר שיש בזה טעמא דאיסורא - ודאי שגם לדעתם יש לאסור את התבשיל כלשון הרמב"ן (בחידושיו לחולין שם): "ומיהו היכא דטעמיניה ואשכחן דיהיב טעמא הוא ודאי טעמא לא בטיל" והרשב"א ב"תורת הבית" (ב"ד ש"א טז.): "אבל בודאי אפילו איכא ששים וטעמיה קפילא ואית ביה טעמא אסור דטעמא ודאי לא בטיל" והר"ן (על הרי"ף בחולין לד. בד"ה "מין במינו"): "מיהו אע"ג דאמרינן דאי איכא ששים בלא קפילא שרי - אי טעמיה קפילא ואמר דאית ביה טעמא אסור - דטעמא לא בטיל".

ראשונים אלו סוברים כי כל זמן שיש טעם התערובת אסורה מדאורייתא והשיעור בששים הוא רק השערה ואם יש טעם בכל זאת - אסור. מכך נראה שבמילתא דעביד לטעמא אם הטעם נרגש אסור מדאורייתא.

אולם, באיסור והיתר (כלל כ"ה סעיפים ו' ז') ביאר בשם הסמ"ג כי החומרה במילתא דעביד לטעמא

היא מדרבנן וענינה כמו בריה וזהר"ל שמשום חשיבותם נחשבים מדרבנן כמו קבוע על אף שהם מעורבים בתוך התבשיל ואינם ניכרים. הוא מבאר שם שמיקל בספקו "דאע"פ דקיי"ל טע"כ בשאין מינו דאורייתא לטעם ס' מגופה דאיסור אבל להצריך ששים נגד כל טעם ס' שלו – לא, כמו שכתב ר"ת גופיה דאין העמדת גבינה אוסר מדאורייתא אלא בששים מכ"ש ביצי שמתפשט טעמו ליותר מס' דההוא טעם משהו לא חשיב טעם דאורייתא כלל"...

הש"ך בס"ק כ"ט מביא דברי האו"ה להלכה.

על כך חולק הפר"ח בס"ק כ"ה ודוחה את ראייתו של בעל או"ה מדברי ר"ת על העמדת גבינה. הפר"ח נוקט כי טעם כעיקר כפשוטו וכל זמן שיש טעם אסורה התערובת והטעם בהעמדת גבינה אינו טעם ממשי ושם זה שזה נחשב טעם זה מדרבנן בעלמא, אך, כשיש טעם ממשי אסורה התערובת מדאורייתא.

הפמ"ג בשפתי דעת כ"ט הביא שהפר"ח חולק על הש"ך.

הוא כותב שבמ"ך הביא דעות בזה.

הפמ"ג מציין שם שהר"ן סובר שהאיסור הוא מדאורייתא. (יתכן מאד שכוונתו לר"ן שציינתי).

הפמ"ג נוקט שהמחלוקת היא לא רק במלח ותבלין אלא בכל דבר שטעמו נרגש ביותר משים.

אם מטעימים לקפילא במילתא דעביד לטעמא ביותר משים.

האו"ה שם בסעיף כ"ד כותב: "ובתבלין של איסור וכה"ג מתיר בא"ז גם עתה להאכילו ע"פ גוי מסל"ת". גם היתר זה הובא בש"ך שם.

הפמ"ג שם מקשה: "מ"ש משאר איסורי דרבנן"?

שכן בשאר איסורי דרבנן לא נהגו להטעים לגוי.

הוא כותב על כך: "ונראה דחוששין לסברת רש"י ג"כ ופחות מס' לא מתירים ואף בקדירה באיסור דרבנן אין נוהגין בטעימת קפילא".

כוונתו היא שלשיטת רש"י (נתבארה בסעיף א') כשאין ששים לא מועילה הטעמה לקפילא ולשיטתו הצורך בהטעמה הוא רק כשיש ששים. אמנם, איננו פוסקים כרש"י לענין הצורך בהטעמה כשיש ששים, אולם, כשאין ששים חוששים לשיטת רש"י ולא מסתמכים על הטעמה לגוי. לפי זה בכה"ג שאין אנו מסתפקים בששים – גם לרש"י תועיל הטעמה לגוי ולכן באופן כזה שפיר שייך לסמוך על טעימת גוי.

נלע"ד שמוכרח לומר שטעם ההיתר להטעים לגוי בכה"ג אינו משום שזה דרבנן שכן הפר"ח הסובר שהאסור מדאורייתא מעתיק גם הוא שם דברי האו"ה בענין ההטעמה לגוי ואינו חולק.

סעיף ט': איסורים מבטלים זה את זה.

הגמרא בזבחים דף עח עמוד א אומרת: "אמר ר"ל: הפיגול והנותר והטמא שבללן זה בזה ואכלן - פטור, א"א שלא ירבה מין על חבריו ויבטלנו. שמע מינה תלת: ש"מ איסורין מבטלין זה את זה, וש"מ נותן טעם ברוב לאו דאורייתא, וש"מ התראת ספק לא שמה התראה"

ושם דף עט עמוד א: "ופליגא דרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר: כשם שאין מצות מבטלות זו את זו, כך אין איסורין מבטלין זו את זו".

מכאן למד הרא"ש בתשובה כלל כ סימן ב שאיסורין מבטלין זה את זה: "ושאמרו לך, שאני מתיר כ"ט זיתים של היתר שנפל בו זית של חלב, ובקדירה אחרת היו בו ל' של היתר ונפל לתוכה זית של דם, ונתערבו יחד אלו שני תערובות. ודאי אני מתירן; אעפ"י שכל תערובות היה לבדו אסור, הותר כשנתערבו יחד בשוגג; אי בעית אימא סברא, אי בעית אימא מתניתין. אי בעית אימא סברא: דכל אסור בטל כשאינו יכול לתת טעם בהיתר, וטעם דם וחלב אינו שוה, הרי שנתבטל טעם החלב בששים וטעם הדם בס' = בששים. דמה לי איסור המבטל איסור ומה לי היתר המבטל איסור, רק שיתבטל טעם האיסור ולא יהא עוד לו ליתן טעם בהיתר. ודכוותיה אמרינן בזבחים, פרק התערובות (עח): אמר ר"ל: הפגול והטמא והנותר שבללן זה בזה ואכלן, פטור; אי אפשר שלא ירבה מין על חבריו ויבטלנו. ש"מ תלת: ש"מ: איסורין מבטלין זה את זה. והשתא, אפילו דבר שבטל ברוב, איסור מבטל איסור, כל שכן דבר שאוסר בנתינת טעם, שהאיסור מבטלו כמו ההיתר. ואי בעית אימא מתניתין: דתנן בפ' שני דערלה: הערלה מעלה את הכלאים והכלאים את הערלה והערלה את הערלה. כיצד: סאה של ערלה שנפלה למאתים, ואחר כך נפלה סאה ועוד של ערלה, או של כלאי הכרם, זו היא שהערלה מעלה את הכלאים והכלאים את הערלה והערלה את הערלה. וקאמר עלה בירושלמי: לאו דוקא מאתים, אלא מאה ותשעים ותשע; דאילו מאתים ממש, כבר נתבטלה הסאה שנפלה למאתים ולא בעי תו צירוף. אבל כשנפלה לקצ"ט, נאסר הכל, וכשנפלה עוד סאה ועוד של איסור, מצטרף איסור האחרון עם היתר הראשון והותר הכל; וכל שכן דבר שמתבטל בנתינת טעם, כדפרשין לעיל. ואתה שלום וכל אשר לך שלום, כנפש אשר בה"ר יחיאל ז"ל".

אולם, לכאורה הרמב"ם חולק על כך שכן כתב בהלכות פסולי המוקדשין פרק יח הלכה כ: "הפגול והנותר והטמא שבללן זה בזה ואכלן חייב, אע"פ שריבה מין על חבריו אינו מבטלו שאין האיסורין מבטלין זה את זה".

וביאר בטעמו ה"כסף משנה" שם: "פגול והנותר והטמא וכו' - בפ' התערובות (דף ע"ח) פלוגתא דר"פ (לפנינו איתא ר"ש בן לקיש) ור"א ופסק כר' אלעזר משום דרבא אותביה לר"פ ושני ליה בשינויי דחיקי. עוד דבירושלמי פ"ק דחלה איפלגו ר' יוחנן ור"ל במילתא ור' יוחנן סבר כר"א".

את המשנה בערלה שהביא הרא"ש ראה לשיטתו מסביר הרמב"ם אחרת שכן כתב הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות פרק טז הלכה יח: "וכן הערלה וכלאי הכרם מעלין את התרומה, כיצד מאה סאה של ערלה או של כלאי הכרם שנפלו לתוך עשרים אלף של חולין נעשת כל התערובת עשרים אלף ומאה, ואח"כ נפל לכל מאה סאה של תרומה הרי הכל מותר ותעלה התרומה באחד ומאה, ואע"פ שמקצת המאה המעלין אותה ערלה או כלאי הכרם" דהיינו שרק לאחר שנתבטל האיסור בהיתר הוא מצטרף לבטל איסור אחר.

תשובת הרא"ש הובאה להלכה בטור: "כל שיש ס' כנגד האיסור מבטלין אותו אפי' אין הס' כולו היתר כגון קדרה שיש בה נ"ט זיתים של היתר ונפלו בה ב' זיתים א' של דם ואחד של חלב כל אחד מצטרף עם הנ"ט של היתר לבטל חברו וכן ל' זיתים של היתר שנפל בהן כזית דם ול' זיתים אחרים של היתר שנפל בהן כזית חלב ונתערבו אלו התערובות בשוגג מותרין וכן ג' מיני איסורין של יבש שנתערבו זה בזה כזית מכל א' כל שני מינים רבים על הג' ומבטלין אותו ופטורים על שלשתן".

הב"י הביא את הגמרא בזבחים, המשנה בערלה ותשובת הרא"ש הנ"ל.

בהתאם לכך פסק מרן בשו"ע סעיף ט: "קדירה שיש בה נ"ט זיתים היתר, ונפלו בה שני זיתים, אחד של דם ואחד של חלב, כל אחד מצטרף עם הנ"ט של היתר לבטל חברו. וכן כ"ט זיתים של היתר שנפל בהם כזית חלב, ובקדירה אחרת היו שלשים של היתר ונפל לתוכו כזית של דם, ונתערבו בשוגג, מותר. (וכ"ש בכ' זיתים, אחד של גבינה ואחד של בשר, דכל אחד מבטל חברו) (בארוך כלל כ"ד)."

הש"ך בס"ק ל"ג הביא את הסברה שכתב הרא"ש בתשובה שטעמי האיסור אינם שווים ולכן אין טעם של אף אחד מהאיסורים.
הפמ"ג בשפתי דעת שם בס"ק ל"ג כותב על כך: "וזה אפילו למ"ד איסורים אין מבטלין זה את זה מ"מ ליכא טעמא!"

הדגמ"ר הקשה על פסק מרן כהרא"ש והטור ושתיקת האחרונים מכך שהרמב"ם בהלכות פסולי המוקדשין ובהלכות מאכלות אסורות חולק על כך ולשיטת הרמב"ם אזורו להו ראיות הרא"ש וגם הראב"ד לא השיג על הרמב"ם אולם גם הדגמ"ר מסיים: "ועדיין הדבר צריך תלמוד כי אולי כיוון שאין טעם חלב נרגש בהיתר ולא טעם דם – אין שני טעמי איסור שאינם שווים מצטרפים לנתינת טעם והרמב"ם במאכלות אסורות שכתב שכבר נתבטל האיסור הראשון ונעשה היתר היינו שערלה תעלה את הערלה אבל לענין ערלה וכלאים אפילו נפלו שניהם בבת אחת ויש בהיתר לבדו כדי לבטל כ"א בפ"ע שניהם בטלים אבל אם אין בהיתר לבדו כדי לבטל אחד מהם כי אם בצירוף איסור חברו צריך להרמב"ם שיפלו זא"ז ויהיה בהיתר לבדו עכ"פ כדי לבטל הראשון".

בס"ק ל"ד מקשה הש"ך: "מ"מ צ"ע דהאי דינא לא שייך לפי מאי דקי"ל חנ"נ בכל האיסורים דכיון דנפל כזית דם לקדירה אחת ולא היה בו ס' נעשית נבילה וכן הקדירה הב' ?
מיהו רישא איכא לפרושי בנפלו הב' זיתים בבת אחת דכל אחד מבטל טעם חברו אבל הכא דמיירי בב' קדרות קשה דלא ה"ל להרב לסתום הדברים
ועוד שכתב וכ"ש בשני זיתים א' של גבינה כו' משמע דברישא מודה להמחבר והא ליתא למאי דקי"ל חנ"נ בכל האיסורים דפשיטא דהיינו אפי' בשוגג כדמוכח בכמה דוכתי וכדלקמן סי' צ"ו ס"ה בהדיא !

וי"ל דסתם הדברים לענין לח בלח דלא אמרי' חנ"נ בהפסד מרובה כדלעיל בסי' צ"ב ס"ד וכ"כ בהג"ה בסי' צ"ט ס"ה
ועי"ל דהרב אזיל לטעמיה שפסק בת"ח הבאתיו לקמן סי' צ"ט ס"ק ט"ו דאם ניתוסף על האיסור בשוגג קודם שנודע התערובות לא אמרי' חנ"נ וא"צ אלא ס' נגד האיסור אם כן מיירי הכא שנתערבו ב' הקדרות יחד קודם שנודע התערובות אבל למאי דהוכחתי שם דאפי' לא נודע התערובות אמרי' חנ"נ א"כ לא שייך הא דינא בנפל לב' קדרות בפחות מס' אם לא בלח בלח בהפסד מרובה
אבל מ"מ נ"מ לענין דכל א' מבטל טעם חברו כשנפלו שניהם בבת אחת לנ"ט
א"נ אם נפל כזית גבינה לכ"ט זיתים היתר ובקדירה אחרת נפל כזית בשר לשלשים זיתים של היתר ונתערבו אלו ב' התערובות בשוגג דמותר דלא שייך לומר חנ"נ כיון דעדיין כולו היתר וכדלעיל סי' צ"ד ס"ו וכמה דוכתי

א"נ נ"מ אם נפל כזית דם לתוך ס' זיתים של היתר ואחר כך נפל כזית ועוד של חלב לאותן ס"א זיתים דא"צ ס' נגד ב' זיתים אלו של איסור אלא גם הכזית דם שנפל בראשונה מצטרף לבטל הכזית ועוד של חלב ואילו לא היינו מצטרפים הכזית של דם לא היה ס' לבטל הכזית ועוד והשתא דכל אחד מבטל טעם חברו גם הוא מצטרף לבטל מיהו כל זה דוקא בשני מיני איסורין שאין טעמם שווה אבל במין אחד לעולם חוזר וניעור וכדלקמן סימן צ"ט ס"ו."

הגר"א מבאר בדברי מרן שהוא לשיטתו דבשאר איסורים לא אמרינן חנ"נ ובדברי הרמ"א שציין גבינה ובשר "דטעמא דהיתרא ולשיטתו דדוקא בכה"ג דל"ל נעשית נבילה".